

gyakorlat: Különböző előítéletek

Cél: az előítéletről fakadó problémák és konfliktusok felidézése, elemzése

Eszközök: a következő felsorolások (a példák nélkül) poszteren vagy írásvetítőn, esetleg az előítéletes viselkedést megjelenítő filmrészletek.

Az előítéletek eredetük szerint a következő módon csoportosíthatók:

- életkori előítéletek (a nyegle kamaszok, a „mai fiatalok”, álláshirdetések csak 35-40 éven aluliak számára stb.)
- vallási előítéletek (zsidók, Krisna-hívők, az írországi katolikusok és protestánsok, muzulmánok és keresztények stb.)
- etnikai és nemzeti előítéletek (cigányok, tótok, svábok; erdélyi magyarok stb.; nemzetekhez kötött sztereotípiák, pl. precíz németek, hűvös svédek, bohém franciák, merev angolok)
- a különböző emberfajták iránti előítéletek (fekete, rézbőrű, barna, sárga, fehér stb.)
- külső jegyek alapján keletkező előítéletek (kövér, sovány; orrkarikás fiatalok, kopaszok, szakadtak, szemüvegesek, maroktelefonos öltönyös fiatalok stb.)
- fogyatékosági előítéletek (mozgássérültek, vakok esélye, illetve esélytelensége a teljes életre, pro- és kontravélemények a paraolimpiáról stb.)
- nemi előítéletek (fiúknak és lányoknak való gyerekgyakorlatok, affektáló lányok, vad fiúk, női autóvezetők, gyesre menő férfiak stb.)
- a gazdasági különbségekből eredő előítéletek (koldusok, hajléktalanok, munkanélküliek; gazdagok, bankemberek stb.)
- foglalkozáshoz kötődő előítéletek (orvosok, pedagógusok, politikusok, vállalkozók stb.)
- egyéb eredetre visszavezethető előítéletek

A gyakorlat menete:

A tanulók kézbe kapják vagy írásvetítőn megnézik az előítéletek eredetük szerinti csoportosítását. Ezt követően felidéznek olyan történeteket, amelyekben előítéletes viselkedés fordul elő, és ezeket besorolják a fenti kategóriarendszerbe.

A felidézett történeteket leírják egy papírlapra, majd ezeket összegyűjtik. 3-5 fős kiscsoportok alakulnak, és mindegyik húz vagy választ egyet a leírt történetek közül. Az ott ábrázolt szituációt megbeszélik, ennek alapján egy jelenetet rögtönöznek, és eljátszzák ezt az osztály előtt. Az egyes jeleneteket követően a szereplők elmondják, hogy mit éreztek a szerepgyakorlat során.

A többiek az alábbi szempontok szerint elemzik az előadott jeleneteket:

- Milyen típusú előítélet fordult elő a jelenetben?
- Sikerült-e megoldani a problémát?
- Hogyan lehetne segíteni a probléma kárvallottjának?
- Hogyan lehetne enyhíteni, illetve megszüntetni az adott előítéletet?

Az adott szituációt eredetileg leíró tanuló elmondja, hogy a felidézett esetben mi történt valójában. Hogyan élték meg a helyzetet az érintettek? Ő maga tanúja vagy részese volt az eseményeknek? Ha igen, hogyan látja utólag saját szerepét? Mit csinálna másképp?

Megvitatható kérdések:

- Fel tudnak-e a gyerekek idézni olyan eseteket, amikor előítéletesen viselkedtek másokkal? Mit éreztek, mit tettek ekkor? Hogyan látják viselkedésüket utólag? Ma másképpen viselkednének hasonló helyzetben?
- Tapasztalt-e már valaki személyével vagy családjával kapcsolatban előítéletet? Milyen típusú előítélet volt ez? Miben nyilvánult meg? Milyen érzés volt ezt megélni?

Tanácsok a pedagógusnak:

Ez a gyakorlat, amennyiben a gyerekek szívesen végzik, több órán keresztül is folytatható. Ha az előadott jelenetek elég sokrétűek számos lényeges kérdés felvetődhet velük kapcsolatban. Ha viszont a tanulók elzárkóznak a szerepgyakorlatoktól, ne erőltessük a dolgot, válasszunk más gyakorlatot a témakör feldolgozásához. Bevált például szépirodalmi szemelvények vagy filmrészletek bemutatása, megvitatása, az előítéleteség kérdéskörének ezekhez kapcsolt felvetése.